

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

AVCI (CABAT) VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE (Başvuru no. 77191/01)

KARAR

STRAZBURG

16 Ocak 2007

Söz konusu karar AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Ancak ,şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

USULİ İŞLEMLER

Davanın nedeni, dört Türk vatandaşları Cennet Avcı (Cabat), Fadime Çelik (Kılıç), Derya Binay, Gülşen Arslan ve Tamiş Akpınar'ın ("başvuranlar"), 25 Ekim 2001 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvurudur (başvuru no. 77191/01).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

Başvuranlar, sırasıyla 1969, 1976, 1982, 1981 ve 1959 doğumludur. İlk üç başvuran Ankara'da, dördüncü başvuran İstanbul'da ve beşinci başvuran Aydın'da yaşamaktadır.

28 Nisan 2001'de Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi polis memurları, başvuranlar Gülşen Arslan, Fadime Çelik ve Derya Binay'ı evlerinde yakalamıştır.

29 Nisan 2001'de Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün isteği üzerine Ankara DGM Cumhuriyet Savcısı, başvuranların gözaltında tutulmalarının 11 Mayıs 2001'e kadar uzatılması konusunda mutabık olmuştur.

1 Mayıs 2001'de Ankara DGM hakimi, başvuranların gözaltında tutulma sürelerinin 3 gün daha uzatılması konusunda mutabık olmuştur.

4 Mayıs 2001'de başvuranlar önce Cumhuriyet Savcısı, sonra tutuklu olarak yargılanmalarına karar veren Ankara DGM soruşturma sulh hakimi huzuruna çıkarılmıştır.

9 Temmuz 2002'de başvuranların tutuksuz olarak yargılanmalarına karar verilmiştir. 11 Kasım 2002'de mahkeme, başvuranların beraatine karar vermiştir.

HUKUK

Başvuranlar, AİHS'nin ilgili kısımları aşağıda kaydedilen 5 §§ 1., 3. ve 5. maddelerinin ihlal edildiği hususunda şikayette bulunmuştur:

"1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

...

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır."

I. KABULEDİLEBİLİRLİK

A. Hükümet'in ilk itirazları

Hükümet, iç hukuk yolları tüketilmemiş olduğu için başvurunun reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Yürürlükte olan CMK'nın 128. maddesi uyarınca başvuranların, polis tarafından gözaltında tutuldukları sürenin uzunluğuna itiraz etme hakkına sahip olduklarını iddia etmişlerdir. Ayrıca, 2845 no.lu Kanun'un 13 § 2. maddesi uyarınca hakim'in gözaltı süresinin üç gün daha uzatılmasına ilişkin kararına itiraz etme haklarının da bulunduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, birçok davada Hükümet'in ilk itirazlarını incelediğini ve reddettiğini hatırlatmaktadır (bkz. *Öcalan*, §§ 66-71, ve *Daş/Türkiye*, no. 74411/01, §§ 20-23, 8 Kasım 2005). AİHM, sözkonusu davada daha önceki başvurularda varmış olduğu sonuçlardan farklı bir sonuca varmasına neden olacak özel bir durum olmadığı kanısındadır.

Yukarıda kaydedilenler ışığında AİHM, Hükümet'in ilk itirazlarını reddetmektedir.

B. Diğer kabuledilebilirlik gerekçeleri

Başvuranlar, 5 § 1. madde uyarınca polis tarafından gözaltında tutulmalarının “kanunlarca öngörülen usullere uygun” olmadığı hususunda şikayette bulunmuştur. AİHM, sözkonusu zamandaki ilgili iç hukukun, DGMlerin yetki alanları içerisindeki suçlara ilişkin olarak yakalanan herhangi bir kimsenin, en geç 48 saat içerisinde veya birden fazla kişiler tarafından işlenen suçların durumunda 15 gün içerisinde hakim önüne çıkarılması gerektiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla sözkonusu gözaltına alınma, Türk kanunlarına uygundur.

Yukarıda kaydedilenler ışığında AİHM, başvuranların 5 § 1. madde bağlamındaki şikayetin, temelden yoksun olması nedeniyle reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

AİHM, diğer şikayetlerin AİHS'nin 35 § 3. maddesi bağlamında açıkça temelden yoksun olmadığını belirtmektedir. Ayrıca kabuledilmez oldukları sonucuna varmak için gerekçe bulunmamaktadır. Bu nedenle, kabuledilebilir olduklarına karar verilmelidir.

II. AİHS'NİN 5 § 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Hükümet, polis tarafından gerçekleştirilen gözaltı süresinin, ilgili tarihte yürürlükte olan yasalar ile uyumlu olduğunu ileri sürmüştür. İlgili hukukun, o zamandan bu yana AİHM içtihatı ile uyumlu olarak düzenlendiğini gözönüne alındığında başvuranların iddialarının temelleri bulunmamaktadır.

AİHM, başvuranların polis tarafından altı gün süreyle gözaltında tutulduklarını belirtmektedir. *Brogan ve Diğerleri/İngiltere* davasında adli kontrol olmaksızın dört gün altı saat süren gözaltı süresinin, toplumu bütün olarak terörizme karşı amacına sahip olsa bile AİHS'nin 5 § 3. maddesi bağlamındaki zaman kısıtlamalarının dışına çıktığı kararını vermiş olduğunu yinelemektedir (29 Kasım 1988 tarihli karar, A Serisi no. 145 B, sayfa 33-34, § 62).

Bu davada da kabul edildiği gibi terörist suçların soruşturulması, yetkili makamların belirli problemlerle karşı karşıya kalmasına neden olsa dahi AİHM başvuranları, adli

müdahale olmaksızın altı gün süreyle gözaltında tutmanın gerekli olduğunu kabul edememektedir.

Dolayısıyla AİHS'nin 5 § 3. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 5 § 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar AİHS'nin 5 § 5. maddesi uyarınca AİHS'nin 5. maddesinin ihlal edildiği iddiaları karşısında tazminat hakkına sahip olmadıkları hususunda şikayette bulunmuştur.

Hükümet, kanuna aykırı olarak gözaltına alma durumlarında bir tazminat talebinin, Mahkeme'nin 466 no.lu Kanun uyarınca kanuna aykırı olarak yakalanan veya gözaltına alınan kişilere ödenebilecek tazminata ilişkin nihai kararını müteakiben sunulabileceğini belirtmiştir. Ancak, başvuruların polis tarafından gözaltında tutulmalarının, sözkonusu tarihte yürürlükte olan yerel hukuka uygun olması nedeniyle bu başlık altındaki iddiaları asılsızdır.

AİHM, ancak kanuna aykırı olarak özgürlükten mahrum bırakılma nedeni ile 466 no.lu Kanun uyarınca tazminat davası açılabilceğini belirtmektedir. Başvuranların polis tarafından gözaltında tutulmalarının yerel hukuka uygun olduğunu gözlemlemektedir. Sonuç olarak, başvurular 466 no.lu Kanun hükümleri uyarınca tazminat alma hakkına sahip değildir (bkz. *Sakık ve Diğerleri*, § 60).

Bu nedenle AİHM AİHS'nin 5 § 5. maddesinin ihlal edilmiş olduğu kanısına varmaktadır.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar manevi zarar için 5,000 Euro (beş bin Euro) tazminat talep etmiştir.

Hükümet, başvuruların talep ettiği meblağa itiraz etmiştir.

İçtihatını gözönünde bulunduran ve adil temellere dayanarak değerlendirmede bulunan AİHM, herbir başvurana manevi zarar için 1,000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme masrafları

İlk başvuran AİHM huzurunda yapılan mahkeme masrafları için 3,500 Euro talep ederken diğer dört başvuran toplam 2,300 Euro talep etmiştir. Başvuranlar taleplerini desteklemek için İstanbul Barosu'nun 2006 yılı için tavsiye ettiği asgari ücret listesini sunmuştur.

Hükümet, taleplere itiraz etmiştir.

Sunulan bilgileri ve esaslara ilişkin içtihatını gözönünde bulunduran AİHM, ilk başvurana AİHM huzurundaki işlemlerde yapılan masraflar için 1,000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir. Diğer başvuranlara mahkeme masrafları için toplam 1,000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU NEDENLERLE, AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Polis tarafından gözaltında tutulması süresinin uzunluğuna ve AİHS'nin 5. maddesinin ihlal edildiği iddiasına karşılık tazminat alma hakkına ilişkin şikayetin kabuledilebilir ve başvurunun kalan kısmının kabuledilmez olduğuna;

2. AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edildiğine;

3. AİHS'nin 5 § 5. maddesinin ihlal edildiğine;

4. (a) sorumlu Devletin başvurana, kararın AİHS'nin 44 § 2. maddesine göre kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, kararın verildiği tarihte uygulanan oran üzerinden yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere, aşağıda kaydedilen miktarları ödemesi gerektiğine:

(i) Herbir başvurana manevi tazminat için 1000 Euro (bin Euro),

(ii) İlk başvurana mahkeme masrafları için 1,000 Euro (bin Euro);

(iii) Diğer dört başvurana toplam olarak mahkeme masrafları için 1,000 Euro (bin Euro);

(iv) Yukarıdaki miktarlara uygulanabilecek her tür vergi;

(b) Yukarıda kaydedilmiş olan üç aylık sürenin bitiminden ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre yukarıda belirtilen miktarlarda ödenecek basit faizi ödemekle yükümlü olduğuna *karar vermiş*,

5. Başvuranların adil tazmin taleplerinin kalan kısmını *reddetmiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. Maddesi'nin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 16 Temmuz 2007 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.